Lesnícky náučný chodník Antonstál

Kraj:	Trenčiansky
Okres:	Trenčín
Geomorfologická jednotka:	Biele Karpaty
Geologické jednotky:	flyšové pásmo
Chránené územie:	Chránená krajinná oblasť Biele Karpaty
Prístup:	bus Nemšová, Trenčianska Závada a pešo po lesných cestách smerom na sever a dolinou Ľuborče 5,8 km (s prevýšením 190 m; 2 h); bus Horné Srnie, štátna hranica a pešo po červenej a žltej turistickej značke 8,5 km (s prevýšením 520 m; 3,5 h); z Ľuborče 8,5 km autom/autobusom len ako hosť zariadenia Antonstál – na ceste je závora!
Východisko:	Nemšová, Ľuborča, Antonstal
Trasa:	Nemšová, Ľuborča, Antonstal: v rámci areálu účelového zariadenia (kaštieľa)
Dĺžka, prevýšenie:	0,5 km, prevýšenie 15 m
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: lesnícke, poľovnícke, kultúrno-historické, prírodovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2017

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2020).

Textový sprievodca: nie je; voľne je na stránke Lesov SR, š. p., dostupná publikácia Panstvo Brumov a poľovnícky klenot Antonstál autora Jaroslava Tureka (vyd. Lesy ČR, s. p., a Lesy SR, š. p., Trenčín, 2019, 111 strán)

Kontakt: Lesy SR, š. p., OZ Trenčín, Hodžova 38, 911 52 Trenčín; resp. Kaštieľ Antonstál, Antonstál 811/5, 914 41 Nemšová, tel. 032 / 6598 000

Poznámky: (1) Náučný chodník prechádza arborétom vo svahu pod účelovým zariadením (kaštieľom). (2) Účelové zariadenie lesnej pedagogiky a rekreácie Antonstál (Kaštieľ Antonstál) ponúka po dohode pre skupiny ubytovacie a stravovacie služby a aktivity pre školy.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je využiteľný pre terénne vyučovanie. Pozri poznámky vyššie a heslo Antonstal nižšie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Antonstal. Lokalita (samota) v katastrálnom území Ľuborča (súčasť mesta Nemšová) v severnej časti Bielych Karpát v závere Ľuborčianskej doliny asi 8 km na severozápad od obce. Rozsiahle lesné pozemky širokého okolia – ako súčasť brumovského veľkostatku – od roku 1894 vlastnila rodina Antona Drehera juniora (pozri heslo nižšie). Jeho meno obsahuje pomenovanie lokality i dnešný **kaštieľ Antonstál** – účelové zariadenie lesnej pedagogiky a rekreácie. V rámci svojej poľovníckej aktivity vysokej úrovne v miestnom lesnom revíri na prelome 19. a 20. storočia tu Anton Dreher zriadil zvernice pre chov jelenej a diviačej zveri, v menšej miere aj srnčej, danielej a muflonej. Na mieste pôvodného dreveného Dreherovského poľovníckeho zámočku z konca 19. storočia nechala dedička majetku, tretíkrát vydatá nevesta Antona Drehera juniora, grófka Edeltrúda Harbachová, v rokoch 1937 – 1943 vybudovať nový poľovnícky zámok podľa návrhu architekta Augustína Danielisa. Po jeho konfiškácii v 50. rokoch 20. storočia tu zriadili učňovskú školu pre drevorubačov. Po prestavbe a ostatnej rekonštrukcii v rokoch 2014 – 2017 slúži ako účelové zariadenie štátneho podniku Lesy SR pre lesnú pedagogiku a rekreáciu. Ponúka aktivity pre školy formou zážitkového učenia o lese, školy v prírode, letné tábory zamerané na lesnú pedagogiku, ale poskytuje aj služby pre skupinové rodinné či firemné podujatia. V areáli zariadenia stojí busta Antona Drehera juniora a bolo v ňom zriadené arborétum s domácimi i cudzokrajnými drevinami a náučným chodníkom.

Anton Dreher junior (Anton Dreher II.) (1849 – 1921). Rakúsky priemyselník, príslušník rodiny podnikajúcej v pivovarníctve, od roku 1870 správca rodinných majetkov, ktorých súčasťou boli aj štyri pivovary, jedny z najväčších vo svete (Schwechat, Kőbánya, Terst a Měcholupy). V roku 1872 kúpil zámok Altkettenhof pri Schwechate (Rakúsko) a v roku 1894 na Morave veľkostatok Brumov včítane hradu, ktorého majetky presahovali aj na slovenskú stranu Bielych Karpát zaberajúc územie medzi Vlárou a Súčankou až po Nemšovú a Kľúčové. Jeho otec (Anton Dreher senior) uviedol moderný typ ležiaka, v ktorého vývoji a rozširovaní prevádzok syn pokračoval, ležiak začal exportovať i za oceán a ako prvý použil v terstskom pivovare umelé technické chladenie pivníc (1877). Dodnes sa pivo pod

značkou Dreher vyrába v Terste a Budapešti. Pre využitie veľkých zásob najmä listnatého dreva v bielokarpatských lesoch svojho panstva vybudoval v Nemšovej veľkú skláreň, v Hornom Srní obnovil cementáreň a na zvoz dreva Ľuborčianskou dolinou postavil lesnú úzkokoľajnú železnicu. Bol vášnivým poľovníkom, na svojom brumovskom panstve zriadil zvernice a zaslúžil sa o kvalitný chov jelenej zveri. Na tunajšie hospodárske aktivity jeho a jeho rodiny poukazujú aj dnešné prevádzky či objekty – okrem početných hájovní a horských lúk napr. aj piliarsky a drevospracujúci podnik v Bylnici, sklárska robotnícka kolónia s verejnou chlebovou pecou v Sidonii (pamiatková zóna), prírodná rezervácia Sidonie s vyše dvestoročným bukovým lesom meniacim sa na prales, podhradie v Brumove (všetko na Morave) a na slovenskej strane najmä údolie Antonstal s loveckým zámočkom (pozri samostané heslo) a lesnou železnicou, ale i dodnes pracujúca vyššie spomenutá skláreň a cementáreň. Pozri aj > náučný poľovnícky a lesnícky chodník Nemšová – Ľuborčianska dolina

Pamätník pádu amerického bombardéra B-24 Liberátor. Kríž s tabuľkou a drobnými artefaktmi vybudovaný v roku 1991 na mieste dopadu lietadla Liberátor B-24H, číslo 313, 454. bombardovacej skupiny, 737. perute (Rough Coob) 29. augusta 1944 v Ľuborčianskej doline v lokalite Smutný jarok asi 300 m severne od loveckého zámku Antonstál v Bielych Karpatoch, v ktorého troskách sa našlo telo strelca Andrewa A. Solocka. Tento ako jediný z posádky zahynul po havárii lietadla, ktoré sa vznietilo následkom poruchy motora. Zvyšných deväť členov posádky sa po zoskoku padákom zachránilo, všetci skončili v nemeckom zajatí. Širšie súvislosti udalosti – Počas druhej svetovej vojny od mája 1944 hlavným strategickým zámerom 8. a 15. americkej leteckej armády so základňami v južnom Taliansku sa stala likvidácia nemeckého priemyslu na výrobu pohonných hmôt a následné paralyzovanie nemeckých mechanizovaných jednotiek. Jedným zo série náletov, tzv. Bitky o benzín (Battle of Fuel), nad územím bývalého Československa bola aj Letecká bitka nad Bielymi Karpatmi 29. 8. 1944 okolo 11. h v priestore zhruba medzi Piešťanmi, Trenčínom a moravským Zlínom. Terčom nemeckých stíhačiek sa stali účastníci mohutnej leteckej operácie niekoľkých stoviek lietadiel (bombardérov B-24 Liberátor, B-17 Flying Fortress a i.) s cieľom zničenia strategických objektov v Moravskej Ostrave a jej okolí – nádražia so stovkami vagónov s vojenským materiálom a veľkým množstvom cisterien na pohonné hmoty, ale aj menších rafinérií na syntetický benzín v Přívoze a Bohumíne a rozsiahlej priemyselnej oblasti vo Vítkoviciach. S bitkou nad Bielymi Karpatmi súviseli aj ďalšie nálety na vedľajšie, klamné, ciele v Taliansku, Slovinsku a Maďarsku. Letecké sily USA stratili v tento deň 10 lietadiel (Antonstal a Nová Bošáca na Slovensku, Vyškovec, Krhov, Šanov, Přečkovice, Kašava, Liptál a Metylovice v Česku, Környe-Kömlöd v Maďarsku). Stroj, v dôsledku poruchy zrútený pri Antonstale, bol súčasťou misie číslo 108, ktorej úlohou bolo bombardovať továreň na tanky v Moravskej Ostrave. V roku 2014 k 70. výročiu z iniciatívy členov Múzejného spolku Aloisa Jaška v Bojkoviciach (Česko) vznikol na moravskej strane Bielych Karpát cyklistický náučný chodník „Po stopách Letecké bitvy nad Bílými Karpaty z 29. srpna 1944“, dlhý 84 km, so zastávkami na miestach súvisiacich s udalosťami bitky v mikroregióne Bojkovsko, Slavičínsko a čiastočne na slovenskom území, kde z päťdesiatich členov posádok piatich zničených amerických lietadiel zahynulo 35 letcov.

Přírodní památka Chladný vrch. Chránené územie v severnej časti Bielych Karpát v Česku južne od Brumova-Bylnice (resp. severozápadne od Nemšovej) vyhlásené v roku 1991 v dvoch areáloch v strmých, na sever orientovaných svahoch v závere dolín Bukového potoka a potoka Uhlisko pod Chladným vrchom (742 m n. m.) na ochranu starých bukových porastov pralesovitého charakteru s výskytom fúzača alpského (*Rosalia alpina*).

Prírodná rezervácia Debšín. Chránené územie severne od Hornej Súče v závere doliny potoka Debšín v Bielych Karpatoch vyhlásené v roku 1984 na ochranu tvarov reliéfu po soliflukcii na flyši vo svahu rázsochy z ústredného chrbta Čerešienky s výskytom prasličky obrovskej (*Equisetum giganteum* L.).

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Biele Karpaty. Veľkoplošné chránené územie vyhlásené v roku 1979 na slovenskom území Bielych Karpát zhruba medzi Skalicou a Púchovom v dvoch častiach s prerušením v okolí Vrboviec severne od Myjavy. Neveľkými výbežkami siaha i do susedných geomorfologických celkov: Chvojnickej pahorkatiny, Myjavskej pahorkatiny i Považského podolia. Predmetom ochrany je mozaika lesných spoločenstiev, druhovo bohatých lúk, pasienkov, políčok a remízok, zvyšujúcich druhovú diverzitu, s charakteristickým rozptýleným kopaničiarskym osídlením s prvkami ľudovej architektúry, ktoré prispieva k osobitému krajinnému rázu. Reliéf so zaoblenými chrbtami a hlboko vrezanými dolinami miestami akcentovaný ostrými i skalnými vyvýšeninami vyplýva z geologickej stavby a vývoja. Územie kulminuje výškou 970 m n. m. Veľkou Javorinou/Velkou Javořinou s vrcholom na slovensko-českej štátnej hranici. Ďalšími vysokými vrchmi v CHKO sú: Chmeľová (925 m), Veľký/Velký Lopeník a Kobylinec (oba 911 m). Dominantne územie CHKO tvorí flyšové pásmo, t. z. striedajúce sa paleogénne pieskovce, ílovité bridlice, sliene a ílovce. Od oblasti Cetuny až po Lednicu vstupuje na juhovýchodný okraj CHKO bradlové pásmo s mezozoickými karbonátovými horninami. Ide o rôzne druhy vápencov vo forme šošoviek a krýh, tvoriace často výrazné vyvýšeniny obklopené mäkšie modelovaným reliéfom na ich relatívne menej odolnom obale, budovanom napr. pieskovcami, zlepencami, slieňmi či slienitými bridlicami. Porasty tvoria prevažne bučiny, bukové dúbravy, na sutinách lipové a jaseňové javoriny a na bralnatom reliéfe až stepné spoločenstvá. Osobitým javom Bielych Karpát sú lúčne spoločenstvá s bohatým výskytom druhov z čeľade vstavačovitých, medzi ktorými sú hmyzovník Holubyho, vstavačovec Fuchsov Soóv, vstavač obyčajný, v. počerný, z iných vzácnych druhov ľalia cibuľkonosá i popolavec dlholistý moravský. Územie je bohaté na mnohé vzácne a chránené bezstavovce, napr. motýle jasone (červenooký a chochlačkový) a modráčiky (bahniskový a krvavcový), stavovce, napr. mlok obyčajný, užovka stromová i hladká, jašterica živorodá a múrová, i vtáky, napr. sokol sťahovavý, bocian čierny a výr skalný. Miestami sa vyskytuje vydra riečna a z veľkých šeliem rys ostrovid a mačka divá. Na CHKO nadväzuje za slovensko-českou štátnou hranicou Chráněná krajinná oblast Bílé Karpaty s omnoho väčšou rozlohou, miestami presahujúca z Bielych Karpát až do Dolnomoravského úvalu a Vizovickej vrchoviny.

Názvy informačných panelov

1. Les – priestor pre zdravie a oddych
2. O živote v lese
3. Les – priestor pre včely
4. Les – priestor pre vtáky

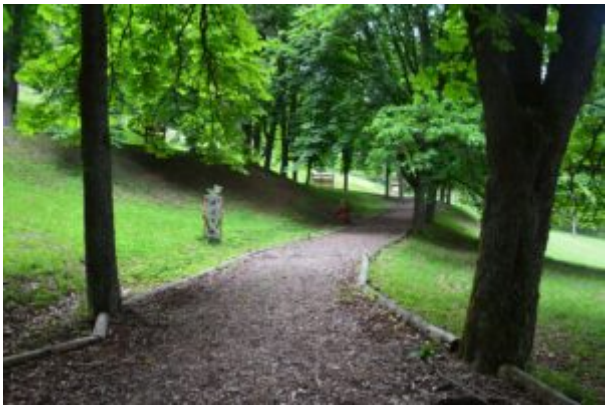
Informačné panely v teréne nie sú označené názvom náučného chodníka.

Okrem panelov náučného chodníka stoja v areáli účelového zariadenia aj ďalšie panely – Poľovnícky zámok Antonstál; Lesné plody; Listnaté kry.

V arboréte, ktorým náučný chodník vedie, sa nachádzajú informačné tabuľky opisujúce jednotlivé dreviny.

Arboretum
Antonstál
ČEREŠŇA VTÁČIA

MAPY.CZ